

Социјални бизнис моделни за борба против локалната енергетска сиромаштија

Лекции од шест
локации низ Европа

Ноември 2025

Автори: Miriam Eisermann (Energy Cities),
Marine Cornelis (Next Energy Consumer)
с подкрепата на всички партньори

Дизајн: unger+ kreative strategien GmbH, www.ungerplus.de

Co-funded by
the European Union

Овој проект добил финансирање од програмата за истражување и иновација Хоризонт 2020 на Европската унија во рамките на договорот бр. 101033940

Зошто оваа брошура е важна

Енергетската сиромаштија е едно од најважните социјални прашања во Европа. Проектот POWER UP покажа дека општините кога соработуваат со локалните играчи како задруги и социјални организации можат да се вмешаат таму каде што традиционалните играчи не успеваат. Тие можат да дизајнираат и да работат со енергетски услуги кои ги комбинираат обновливите извори на енергија со социјалната правда.

За кого служи

Оваа брошура се однесува на локалните власти, социјалните претпријатија, енергетските заедници и невладините организации кои сакаат да дејствуваат, но немаат проверени патишта.

Што ќе добиете

Оваа брошура прикажува четири години напорна работа на шест локации низ Европа. Прочитајте за процесите зад бизнис моделите на POWER UP, добијте практични совети од градските пионери за дизајн на енергетски услуги и погледнете со нас во иднината. Не се работи за секој детаљ, туку за најдобрите моменти кои можат да бидат корисни за секој следбеник. Првите чекори би требало да бидат полесни откако ќе погледнете зад сцената на POWER UP. Подетални увиди беа опфатени во претходните извештаи кои ги покриваат сите технички, политички, управувачки и комуникациски аспекти на проектот. За читателите кои сакаат да ги истражат испораките во целост, тие се

Истражете ги сите ресурси на POWER UP во онлајн библиотеката

POWERUP

накратко

Мисија

Дизајнирање на услуги за обновлива енергија кои вклучуваат ранливи луѓе од А до Ш и поддршка за подобрување на нивните животни услови, преку создавање на локални играчи на пазарот на социјална енергија

Времетраење

2021-2025

Финансирање

Програма Хоризонт 2020

Вкупен буџет

€ 1 962 832,50

Координатор

Енергетски градови

Четири пилот области развија и имплементираа социјални енергетски услуги:

- Во **Екло, Белгија**, со општината и граѓанската енергетска кооператива [Ecopower](#);
- во **Валенсија, Шпанија**, со [фондацијата Valencia Clima | Energia](#) и Valencia Innovation Capital;
- Во **областа Кампанија, Италија**, со општините [UCSA](#) и [AESS](#); и
- Во **Рожнов под Радоштем, Чешка**, со [CEMO](#) и општината Рожнов под Радхоштем.

Градовите во Македонија (поддршка од [MPPS](#)) и **градот Херлен** во **Холандија** дејствуваа како набљудувачи и се подготвуваа да ги адаптираат пристапите од пилотите.

Достигнувања

569 јавни службеници и клучни акционери со подобрени вештини и капацитети

1767 енергетски сиромашни потрошувачи, во вкупно **740** домаќинства, се вклучени во пилот шемите

Допир до над **98.000** луѓе кои се борат со енергетската сиромаштија за да се подигне свеста за достапните решенија

3 678,5 kWp

Номинална моќност на производството на обновлива енергија поттикнато од проектот

220 tCO₂-екв./год.

намалени и заштедени

138,6

заштеди на примарна енергија предизвикана од проектот

[Погледнете го целосниот извештај за евалуација](#)

Што е играч на пазарот на социјална енергија?

Играч на пазарот на социјална енергија е секој актер кој произведува, дистрибуира, тргува, снабдува или управува со енергија со намера да ги поддржи **ранливите групи** и да ја зајакне локалната економија. Ова вклучува широк спектар на ентитети кои се разликуваат по обем, услуги, управување и правна форма. Кога работат во локална или регионална област, тоа може да биде општина, јавна агенција, кооператива или социјално претпријатие. За разлика од традиционалните бизниси, нивната вредност се мери не само во профитот, туку и во **општествените враќања**. Тие имаат за цел да обезбедат долгорочни решенија за неуспесите на енергетскиот пазар, како што се енергетската сиромаштија или ниските инвестиции во обновлива енергија.

Моделите на социјална енергија во POWER UP

Пилот локација	Главна енергетска услуга	Модел на управување	Придобивка за ранли- вите домаќинства
Еекло (Белгија)	<p>Социјалните акции на енергетската задруга (ECOPOWER) претходно финансирани од страна на општината, овозможувајќи им на ранливите домаќинства директно пристап до обновлива енергија по трошочка цена (Eeklo)</p> <p>Социјални соларни панели финансирани од страна на социјален фонд за енергетска кооператива за членовите во енергетска сиромаштија, создавајќи одржливо намалување на сметките за електрична енергија</p>	Соработка помеѓу локалната власт и енергетската кооператива	Зелена, локална електрична енергија по производна цена; слободна самопотрошувачка на plug & play PV и членство во задругата
Област Кампања (Италија)	<p>PV на општинските покриви создавајќи заштеди кои можат да се искористат за акции за ублажување на енергетската сиромаштија</p> <p>Создавање на енергетска заедница со PV на јавно земјиште</p>	Општинско раководство со блиски врски со локалните акционери	Бесплатна енергија и приход од добивање на делови од приходите за споделување на енергијата (монетарни стимулации) доделени од страна на националната влада на заедницата
Валенсија (Шпанија)	<p>Поддршка за енергетските заедници предводени од граѓаните со PV на јавните покриви, со тендери кои бараат 10% од произведената електрична енергија да оди во ранливите домаќинства</p> <p>Јавни PV на 5 гробишта им овозможуваат на ранливите домаќинства да добиваат бесплатна електрична енергија</p>	Граѓански иницијативи уживаат слободен пристап до општинските имоти Општинско раководство	Бесплатна распределба на енергија, брз старт и инфраструктура за граѓанските групи
Rožnov pod Radhoštěm (Czechia)	PV на општинска зграда со станови за социјално домување, каде што жителите кои доживуваат енергетска сиромаштија имаат корист благодарение на директната само-потрошувачка.	Општинско раководство	Пониски сметки за енергија во социјалниот станбен блок

Социјална иновација како пионер за долгорочни бизнис модели

Креирањето на играчи на пазарот на социјална енергија и услуги е нешто прилично ново за локалните власти и бара нови начини на размислување и правење во општинската средина. Тимовите во пилотите мораа да бидат отворени за социјални иновации за да стигнат до бизнис модели кои се фокусираат на социјален ангажман. Ние ве водиме низ процесот.

1

Сите општини создадоа **локални работни групи** на почетокот на проектот за да изградат колективен проект кој ќе трае. Составот на групата се разликувал во секој град. Клучните локални актери вклучуваат членови на различни градски оддели, општински енергетски компании или агенции и социјални организации кои работат со ранливи луѓе. Во некои градови, групата вклучувала и граѓански енергетски заедници, невладини организации, технички експерти, даватели на услуги, финансиски институции.

2

Работата на пилотите на бизнис моделите беше комбинирана со

- **Работилници за ко-креација:** Потенцијалните корисници на новата енергетска услуга беа поканети да ги дадат своите повратни информации за планираната услуга и нивните потреби
- **Мерки за ублажување на енергетската сиромаштија:** Ранливите домаќинства од пилот областа добиле совети за енергија и различни видови на поддршка за ублажување на локалната ситуација на енергетска сиромаштија

3

И двете активности бараа одлично познавање на потребите и желбите на обесправените домаќинства, како и правилен **ангажман и комуникациска** стратегија за нивна мобилизација.

Погледнете го деталниот
извештај за комуникациските кампањи

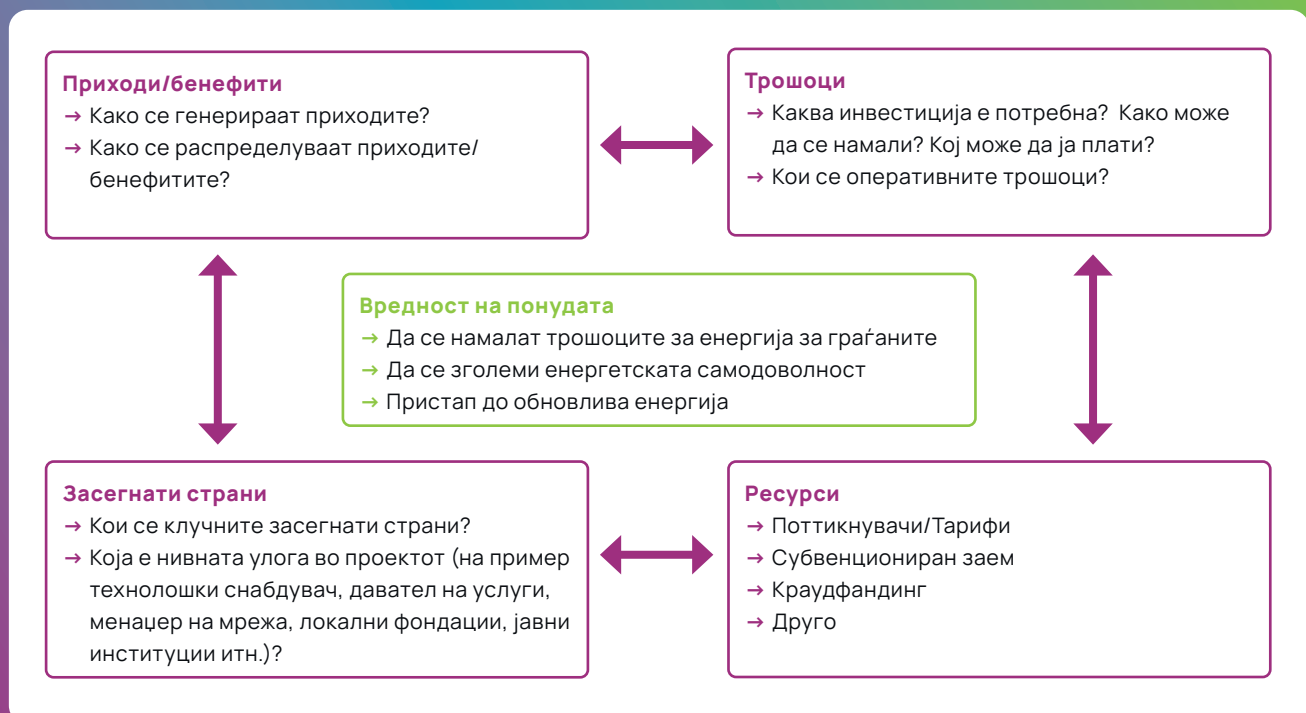
Клучни фази од создавањето на социјалните енергетски играчи

Подготовка на одржливи бизнис шеми кои им служат на недоволно опслужуваните

POWER UP имаше за цел да дефинира шема каде **што трошоците нема да бидат наплаќани на домаќинствата** кои не можат да си го дозволат. Трета страна ќе ги сноси почетните инвестициски трошоци и ризици. Со поддршка од SINLOC, POWER UP пилотите дискутираа за потенцијални бизнис модели пред да го дефинираат нивниот специфичен финансиски и комерцијален бизнис случај. Бизнис случаите потоа беа дополнително оценети со претставување на монетарни текови меѓу секој акционер. Симулации во тоа време покажа Нето годишното влијание по домаќинство може да варира од 20 до 170 евра, што се должи на разликите во активностите промовирани од страна на општините. Конечните бизнис случаи се разликуваат во однос на тоа кој инвестира, како парите и kWh течат меѓу акционерите, генерираните придобивки и видот на корисниците. Сепак, сите тие бараа слични подготвителни чекори за да се балансираат финансиските, економските, социјалните и техничките аспекти.

Развивање на бизнис случаи

Точки на внимание при дизајнирање на социјални бизнис модели со социјална агенда за локалниот енергетски пазар

- **Предвидување на почетните капитални трошоци и инвестициските потреби** (вкл. фотоволтаична инсталација, дозволи, правни лиценци): POWER UP пилотите направија изводливост и техно-економски анализи за да се утврди ефикасноста на инвестициите
- **Изградба на балансирана финансиска структура** која ги комбинира фондовите, особено кога општинските буџети се ограничени. Во пилотите на POWER UP ова вклучуваше општински придонеси, јавни стимулации, грантови од ЕУ или национални грантови, граѓански или кооперативни инвестиции.
- **Тестирање различни сценарија за цена или побарувачка.** Користете конзервативни претпоставки за очекуваниот годишен производствен потенцијал на вашата инсталација и пазарни цени. Земете ја во предвид директната потрошувачка при димензионирање на фотоволтаичната централа. Колку повеќе има сопствена потрошувачка, толку поголема сигурност за приходот.
- **Пресметување на ROI** и во финансиска и во нефинансиска смисла, земајќи предвид, особено, реинвестирањето на финансиските придобивки во мерките за ублажување на енергетската сиромаштија
- Да се зголемат **економските заштеди на** домаќинствата со доставување на непосредни придобивки: Поставување на транспарентни правила за тоа како заштедите или приходите се прераспределуваат, особено за ранливите домаќинства.
- **Дополнување на економските размислувања со технички аспекти:** без разлика дали ветерот или сонцето, екранирање на земјиштето и покривите за да се најде најсоодветното место, да се процени потенцијалот за производство на електрична енергија, да се дефинира капацитетот на средствата да се инсталира, фактор на затворање и, на крај, да се избере вистинскиот инсталатер.
- **Справете се со правните аспекти на вашата колективна обновлива инсталација** со поставување прашања како: која е сеопфатната правна рамка, како се правилата за јавни набавки, кој го поседува покривот, земјиштето и/или инфраструктурата за ВЕИ и како да ги минимизирате ризиците поврзани со самите средства или промената на околностите?

Добијте детални упатства во нашата библиотека

“Проектот помогна да се истакнат преговорите што се одвиваат - Кој да се вклучи? Како да ги идентификуваме?”

Сашка Петрова

професор по хуманистичка географија, Универзитетот во Манчестер

Заедничко создавање за инклузивно вклучување во енергетската ефикасност и производство

Енергетската сиромаштија е системско прашање во кое социјалните фактори, како што се ниските приходи или лошиот квалитет на домувањето, во комбинација со нарушувањата на пазарот и нефер цените, можат да го попречат пристапот до чиста и достапна енергија.

“Традиционалниот” проект за обновливи извори бара индивидуална инвестиција од информирани потрошувачи и се потпира на стимулации. Овој пристап ги остава зад себе оние со недоволни приходи, ограничено знаење, време или дигитален пристап. Сепак, ние треба да ја смениме таа логика.

Во POWER UP, инклузивното вклучување значеше ангажирање на ранливите домаќинства од самиот почеток со структуриран процес на заедничко создавање.

Четири пилот локации (Валенсија, Рожнов под Радхоштем, Екло и областа Кампанија) организираа серија од три до шест работилници со локалните ранливи домаќинства за да се утврди како дизајнираниот модел за обновлива енергија ќе одговара на потребите на луѓето и би можел да им донесе најголема корист. Повеќето пилот тимови го отворија разговорот со општ поглед на темата за енергијата (на пример, секојдневна удобност, сметки за енергија, промена на добавувачите, брзи домашни поправки). Во вториот чекор, тие ги презентираа и дискутираа за различните аспекти на предвидената општествена енергетска услуга.

Работилници за ко-дизајн чекор по чекор

→ **Идентификација на ранливите домаќинства:** преку социјални услуги или слични проекти

→ **Покана на домаќинствата:** пилотите изнесоа комуникациска стратегија со користење на различни комуникациски канали и прилагоден јазик, секогаш фокусирани на директните придобивки кои учесниците можат да ги очекуваат

Пример: Пилот проектот во Валенсија ги дизајнираше своите активности за ангажирање потпирајќи се на постоечките организации и групи. За организирање на месечни работилници, тие биле насочени кон постоечките заедници, како што се религиозните групи, правејќи го полесно допирањето до луѓето.

→ **Дизајн и организација на работилници:** пилотите користеа инклузивни пристапи, вклучувајќи поставување на време, обезбедување на грижа за децата, адаптирање на јазикот итн.

Пример: Во Еекло, тимот поканил експерт по искуство, т.е. некој кој и самиот доживеал енергетска сиромаштија. Таа ги олеснувала работилниците за заедничко создавање заедно со општинскиот и кооперативниот персонал. Нејзиното присуство ја зголеми довербата во идејата за пилот шемата и ја олесни комуникацијата помеѓу учесниците.

→ **Евалуација и следење** за конечната дефиниција на моделите на управување и акциите за ублажување на енергијата

Пример: Во Рознов, работата со анонимни анкети меѓу учесниците во работилниците исто така го подобри разбирањето на населението со енергетски проблеми и помогна во обликувањето на иднината на едно гише.

Пример: Еден извод од работилницата за заедничко создавање во Еекло беше поврзан со моќта на зборовите. Зборовите како “заем”, “позајмување” или “време на отплата” имале негативни конотации за целната група поради претходните лоши искуства со финансиските производи и стравот од нов долг. Пилот тимот го зеде тоа во предвид при промовирањето на финалната шема.

Играчи на социјална енергија во акција

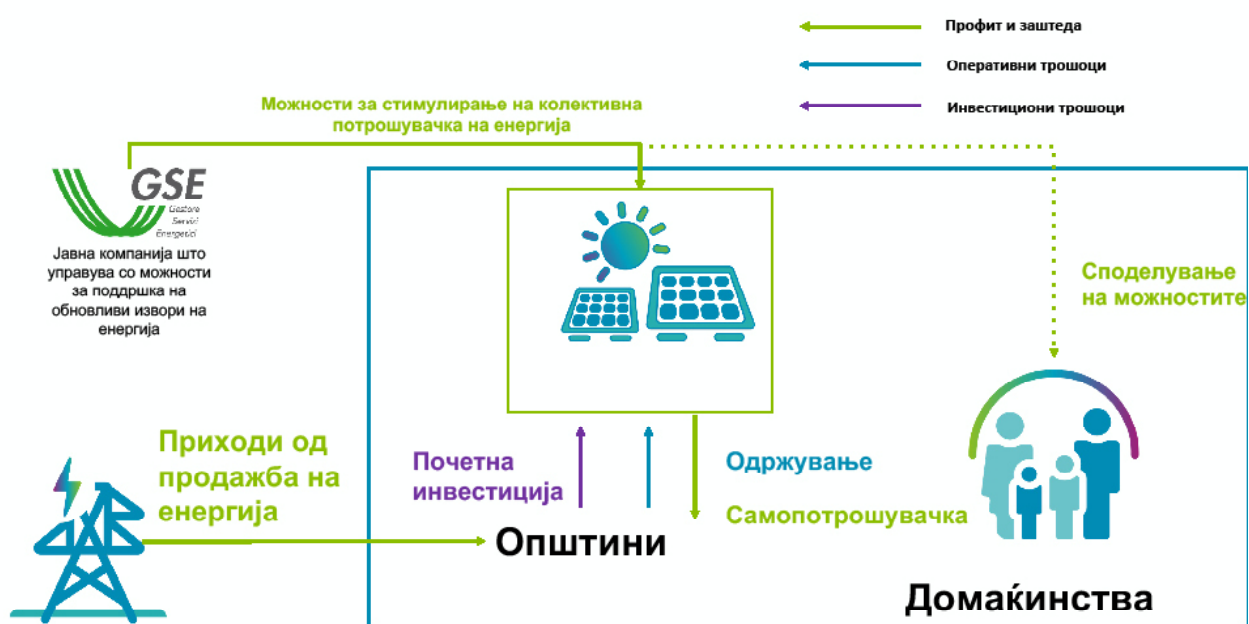
Област на Кампања I Италија

Мали општини истрајуваат на соларната енергија со социјално влијание

© UCSA

Во еден од економски најранливите региони во Италија, две мали општини, Сан Џузепе Везувијано и Палма Кампанија, ги здружија силите преку организацијата UCSA за да започнат Заедница за обновлива енергија. Домаќинствата можат да се приклучат на заедницата бесплатно и да добијат обновлива енергија и видливи придобивки врз основа на нивото на приход.

Некои моменти

- **Мобилизирање на локалните фотоволтаични ресурси:** Наместо да инвестира во нова инфраструктура, UCSA ги обнови и поврза постоечките фотоволтаични системи веќе инсталирани на јавните згради. До денес, 83 kWp се повторно поврзани, од вкупно 150kWp.
- **Создавање на првата енергетска заедница во овој регион на Италија,** со фотоволтаици на ревалоризирано јавно земјиште, конфискувано од мафијата: Везувио Ест Енергетска заедница. Вкупна инвестиција од € 720,125.00 е планирана за овој копнен систем, кој ќе има 441kWp и ќе има корист од околу 400 семејства. За таа цел била основана правно посебна непрофитна фондација.
- **Социјално одредување на националното финансирање:** Во Италија, споделувањето на енергијата се квалификува за монетарни стимулации од страна на националната влада. Пилотот дизајнираше шема со која ранливите домаќинства директно ќе имаат корист од овој приход.
- **Енергетска писменост и поддршка за менаџмент:** Општината Палма Кампанија, во партнерство со локалните невладини организации, организираше образовни работилници за поединци и професионалци и постави канцеларија за енергија за поддршка на ранливите домаќинства.

Кој беше вклучен

- Локални власти (раководство на проекти и сопственици на инфраструктура)
- AESS Модена (техничка поддршка)
- RETE ASSIST & ADOC (поврзаност со заедницата)
- Социјални работници и општински службеници

Научени лекции за репликација

- **Доверба преку локалните служби:** Луѓето беа повеќе подготвени да се вклучат кога им пријдоа познати лица, социјални работници или познати здруженија.
- **Флексибилност и близина:** Специјална точка за контакт сега ги поддржува граѓаните два пати неделно за широк спектар на прашања за комунални услуги и потрошувачка.

“Вклучувањето на локалните здруженија помогна да се изгради доверба и ангажман. Видовме поголем интерес кога се фокусиравме на практичните придобивки, како што е заштедата на сметките за енергија.”

Фелипе Бароко
проектен менаџер за AESS

Прочитај ја целата приказна

Играчи на социјална енергија на работа

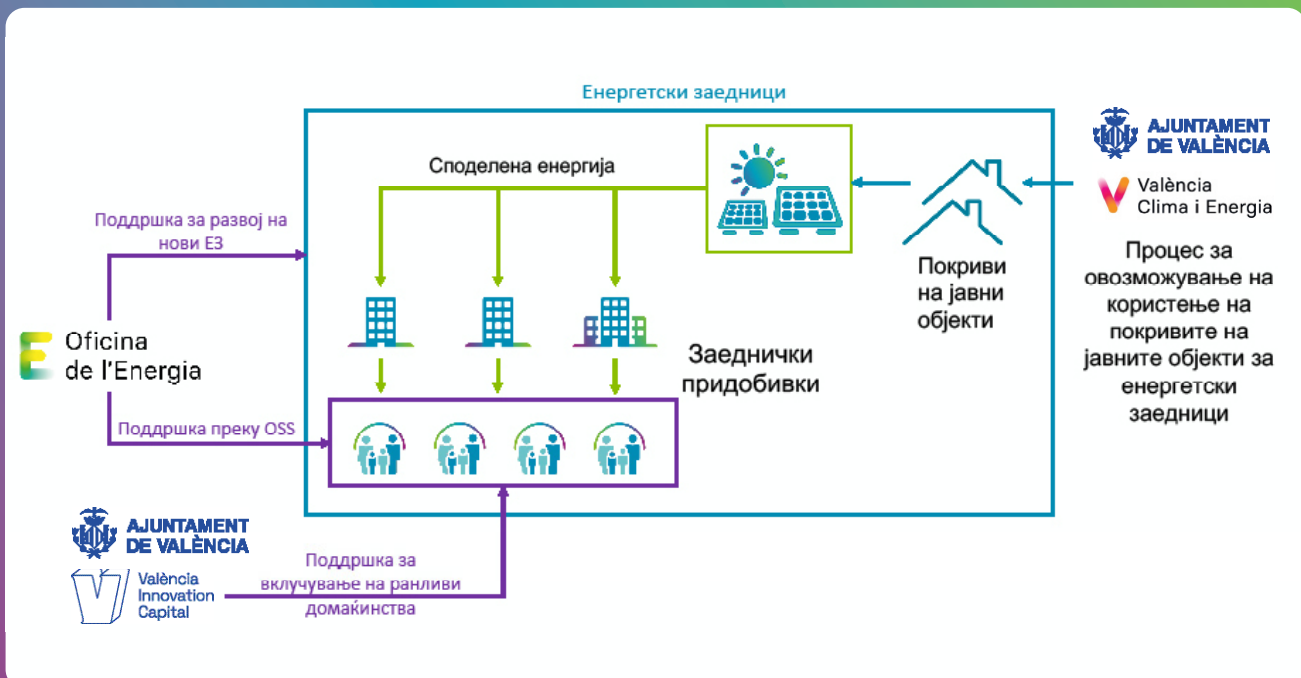
Валенсија | Шпанија

Зацврстување на правото на енергија преку еманципација на заедницата и заедничка соларна енергија

© Visit Valencia

Во град каде што 26 % од домаќинствата се изложени на ризик од енергетска сиромаштија, пилотот на Валенсија комбинира соларни модели предводени од општината и заедницата. Спроведувањето на проектот бара убедување на општинските оддели и тестирање на нови внатрешни практики. На пример, распоредувањето на услугите и управувањето со сопствената потрошувачка има висок административен товар. Така, Валенсија Клима и Енергија ангажира надворешен експерт да ја преземе улогата на “единствен менаџер на колективната самопотрошувачка”. Овој неодамна создаден актер, сепак сè уште не е целосно развиен во регулативите, е клуч за олеснување на ефикасни и целосно оперативни колективни иницијативи за самопотрошувачка во Шпанија, без разлика на нивната форма. Успехот на Валенсија во воведувањето на социјалните енергетски услуги, исто така, лежи во постојаната градење на односи со релевантните внатрешни и надворешни актери.

Некои моменти

- **Колективна самопотрошувачка предводена од општината:** Пет фотоволтаични инсталации (до 2,5 MW), со 25% од енергијата виртуелно споделена бесплатно со ранливите домаќинства. Нивното учество е компензирано со заштеди од општинските згради вклучени во шемата за сопствена потрошувачка, како и заштеди во трошоците во општинските помошници и субвенции за семејствата кои се борат да ги платат своите трошоци за енергија.
- **Енергетски заедници предводени од граѓаните:** јавни покриви доделени бесплатно на енергетските заедници под услов да ги вклучат ранливите домаќинства во нивните шеми.
- **Граѓанско училиште за право на енергија:** Ранливите домаќинства добиваа персонализирани енергетски совети, ревизии и комплети за енергетска ефикасност за време на домашните посети. Во работилниците на заедницата. Учесниците научиле да ги читаат своите сметки, да ја оптимизираат потрошувачката и да пристапат до достапните субвенции.
- **Поддршка на еден One-stop shop:** Три општински канцеларии за енергија во соседството со 20+ советници кои нудат насоки за сметки, ефикасност и обновливи извори на енергија.

Кој беше вклучен

- Општинска фондација за клима и енергија (координација на проектот)
- Општински оддели и DSO (технички партнери)
- Енергетски советници и социјални работници (социјални посредници)
- Жители и граѓани на енергетски заедници (корисници)

Научени лекции за репликација

- **Социјална условност во набавката:** Пристапот до општинските покриви за да се воспостави енергетска заедница е поврзан со критериумите за социјална инклузија, поставувајќи преседан за користење на јавните средства.
- **Меѓуодделенска соработка:** Новите протоколи им овозможиле на енергетските и социјалните оддели да споделуваат податоци, безбедно да ги идентификуваат подобните домаќинства и да ги реформираат правилата за јавни набавки.

“Секој фотоволтаичен панел кој е поставен во градот треба да има перспектива кон енергетската сиромаштија.”

Артуро Зеа

координатор на проектот, Валенсија

Прочитајте повеќе за приказната за Валенсија

Играчи на социјална енергија на работа

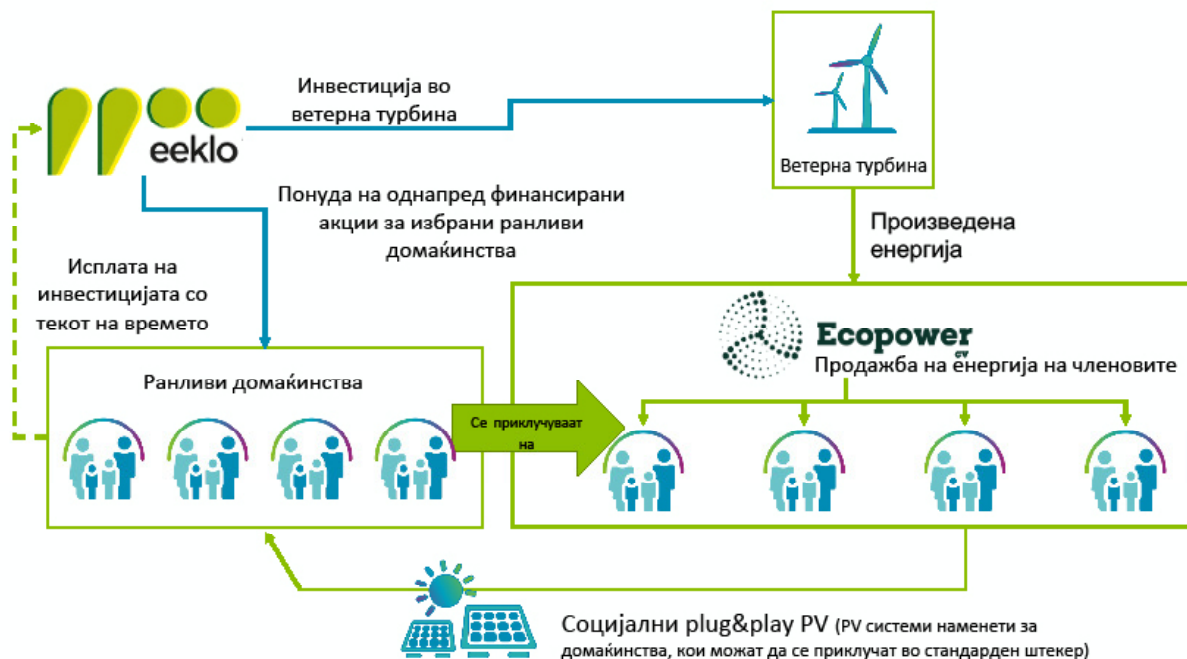
Eeklo | Белгија

Моќ за луѓето:
енергетска
солидарност во град
разбурен од ветерот
и нееднаквоста

Eeklo, мал град богат со ветер во белгискиот фламански регион, директно се справи со енергетската сиромаштија. Со речиси 27% жители кои живеат во неповолни ситуации и 8% од жителите се соочуваат со потешкотии при плаќањето на сметките за енергија и вода, градот го преосмисли пристапот до обновлива енергија како прашање на вклученост и правда преку колективен аранжман помеѓу општината и локалната енергетска кооператива Ecopower.

© Ecopower

Некои моменти

- **Социјални акции во ветерната енергија:** Градот го искористи својот удел во постоечката ветерна турбина на својата територија за да ги финансира социјалните акции за ранливите домаќинства. Учесници стануваат полноправни членови на задругата, пристапувајќи до електрична енергија по цена од најголемата граѓанска енергетска кооператива во Белгија, Ecorower. Секое домаќинство следи структуриран план за заштеда со такса од 3 евра месечно за постепено да го исплати својот дел во текот на шест години.
- **Plug-in PV панели како дополнување:** За дополнително намалување на трошоците и да се направи кооперативната тарифа достапна, Ecorower им нуди на домаќинствата бесплатен PV систем (400W), со што се намалува потрошувачката на мрежата за 10-15%. Енергетската кооператива ги финансира панелите од социјалниот фонд на заедницата, меѓу другото, со профит од ветерната централа.
- **Ангажман преку доверба:** Градскиот социјален оддел водеше партнерство со локалните здруженија и користење на WhatsApp, едноставни визуелни ефекти и работилници на познати места. Формалните писма биле заменети со личен контакт.

Кој беше вклучен

- Ecorower Cooperative (развијач на проекти и снабдувач на електрична енергија)
- Градот Екло (спонзор на проектот и координатор за надворешни работи)
- Социјални услуги и партнери во заедницата (доверливи посредници)

Научени лекции за репликација

Пилот епизодата на Eeklo покажува дека за да се вклучат потстанарите и најранливите во енергетската транзиција, мора да има три улоги:

- производител и снабдувач (како Ecorower),
- спонзор и поврзувач (како што е општината),
- и посветен негувател (социјален работник или локална организација).

“Луѓето добиваат локална, зелена енергија од ветерната турбина која ја поседуваат и имаат право на годишна дивиденда. POWER UP ги преместува од пасивни потрошувачи во активни агенти и корисници на енергетската транзиција. И тоа е добра работа.”

Јан де Пау

Јан де Пау, проектен менаџер, Ecorower

Прочитај ја приказната

Играчи на социјална енергија на работа

Rožnov pod Radhoštěm | Чешка

Колективната самопотрошувачка се сретнува со јавноста

© Rožnov pod Radhoštěm

Рожнов под Радхоштем (16.000 жители) се соочува со слични енергетски предизвици како и другите чешки градови, каде што зголемувањето на трошоците за енергија предизвика тежок финансиски товар за домаќинствата со ниски приходи. Овој чешки POWER UP пилот проект доведе до едноставна, но амбициозна иницијатива: да им понуди на домаќинствата кои живеат во блок од 85 социјални станови локално произведена, евтина и обновлива енергија. Овие домаќинства се меѓу 20,9% од чешките граѓани кои живеат во енергетска сиромаштија. Првата пречка била политичка. Членовите на градскиот совет и жителите прашаа: “Зошто градот треба да инвестира ако само некои граѓани имаат корист?” Енергетскиот тим мораше да покаже дека проектот ќе се исплати со текот на времето, истовремено обезбедувајќи вистински заштеди на домаќинствата. Конечниот бизнис модел се базира на финансиска структура, која комбинира значителни општински инвестиции со национален грант “Ново зелено за заштеди”. Тоа ги минимизира трошоците за домаќинствата до мал месечен додаток за кирија, обезбедувајќи пристапност. Прилагодениот ангажман со ранливите домаќинства и подигањето на свеста и енергетската поддршка низ градот го зголеми влијанието и прифаќањето на иницијативата.

Некои моменти

- **Демонстрациски проект:** Првиот PV систем на покривот на градот беше инсталиран на општинскиот блок за социјално домување. Електричната енергија се дели во заедничките простории со жителите кои имаат корист од новата чешка правна рамка за колективна потрошувачка.
- **Советување во one-stop shop:** Градот обезбедува прилагодени насоки за граѓаните преку сосема новата One-stop shop на Рожнов, адресирајќи го растечкиот интерес за споделување на енергијата меѓу сопствениците на станови.
- **Јавен ангажман преку настани:** Активности како штандот на Денот на Земјата и работилници нудеа ниска влезна точка за ангажирање на пошироката јавност.

Кој беше вклучен

- Општински лидери и менаџер за енергија (раководител на проектот)
- Социјални работници и менаџери на објекти (доверливи посредници)
- Домаќинства со ниски приходи кои живеат во станбени блокови (корисници)
- Жители низ градот (јавен ангажман)

Научени лекции за репликација

- **Јасна, проактивна комуникација:** Писма до жителите кои ги покануваат на шемата и понатамошните повици помогнаа да се надмине колебањето и конфузијата за новите правни рамки.
- **Рано правно прилагодување:** Пилот тестираше и помогна во обликувањето на новите чешки одредби за споделување на електрична енергија во станбените блокови, вклучувајќи ги договорните аранжмани со домаќинствата и ценовите шеми

“Достигнавме до луѓе кои обично никогаш не би ги сретнале, едноставно одејќи таму каде што тие веќе се.”

Јан Цислар

општински менаџер за енергија во Рожнов под Радхоштем

Прочитај ја приказната

Играчи на социјална енергија на работа

Херлен | Холандија

Подготовка на теренот кога проектите застојуваат

Во Херлен, проектот POWER UP се префрли на половина пат од пилотирање до репликација, бидејќи тимот се соочил со технички и организациски предизвици за да постави стабилен бизнис модел. Од 2024 година, општината се фокусира на градење на капацитети и размена на знаење за решенија за енергетска сиромаштија.

© Eduardo Blanco

© Miriam Eisermann

© GuusVdNat

Предизвици

- Регулаторна и правна несигурност пред спроведувањето на новиот холандски закон за енергија (2025), кој ги признава енергетските заедници.
- Технички предизвици околу распоредувањето на PV на покривот и прелиминарната модернизација.
- Тешкотии за обезбедување на долгорочно придршка од локалните (вклучувајќи ги и политичките) акционери и споделување на ризиците од неотплата.

Што беше направено

- **Студија за изводливост:** Општината планира да развие и да води пилот проект заедно со ранливите домаќинства за поставување на соларни панели на покривите, потенцијално со задружен модел. Првичните студии го оценија потенцијалот за фотоволтаици на покривот и опциите за надградба во големо соседство. Интервенциите беа планирани во два блока на двокреветни куќи. Повеќето станови биле во приватна сопственост, правејќи го реновирањето неприфатливо за многу сиромашни жители. Херлен го преработил својот модел со локалната работна група за да се обиде да ги рафинира управните, техничките и финансиските детали на моделот, но не успеал на време.
- **Додека** разговорите за партнерство со енергетските задруги и станбените корпорации не дадоа резултати, општината организираше настани за споделување на знаење со холандските акционери и други општини за да ги подели сопствените и другите пилотски учења од POWER UP. Херлен исто така внимателно ги следел другите пилоти на POWER UP, за да можат да ги унапредат нивните модели подоцна, врз основа на увидот од проектот.

Кој беше вклучен

- Општина Херлен (водач)
- Локални енергетски задруги и станбени корпорации (потенцијални партнери)
- Регионални актери и други општини (потенцијални репликатори).

Научена лекција за репликација

Прво партнерство: Херлен покажува дека успехот се потпира на спојување на партнерства и визији од самиот почеток, осигурувајќи дека техничките, финансиските и социјалните аспекти се усогласени.

Прочитај ја приказната на Херлен

Играчи на социјална енергија на работа

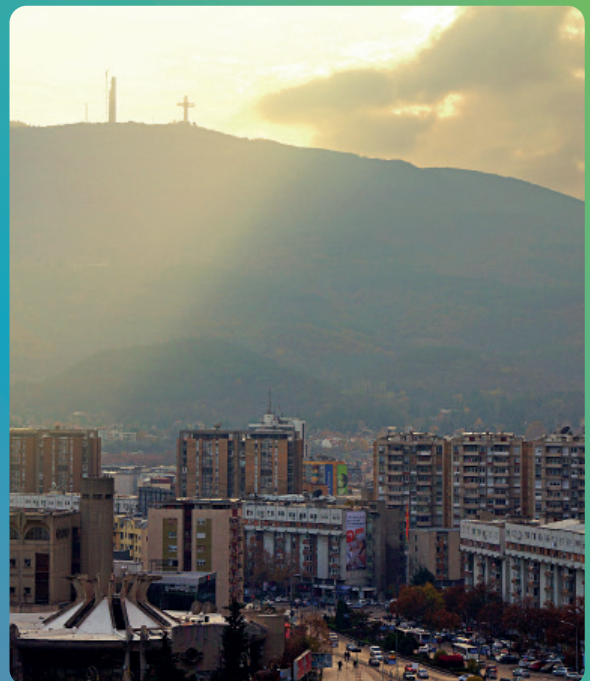
Македонија

Отворање на прозорец
за енергетските заедници

Во моментот, во Македонија не постојат енергетски заедници. Националната рамка постепено се усогласува со стандардите на ЕУ, но локалните капацитети, техничката експертиза и ангажманот на граѓаните остануваат ограничени. Пристапот на Македонскиот невладин партнер МППС беше да се **постават темелите за идните иновативни енергетски иницијативи преку обликување на нов начин на размислување**. Тимот се фокусираше на градење на капацитети со граѓаните и општинските службеници. Тоа се поврза со локалната реалност додека споделува примери од други пилоти, нивните алатки и бизнис моделирање, покажувајќи што е можно во пракса.

© Andrzej Wojtowicz

© MaxPixel.net

Предизвици

- **Ниска итност:** Регулираните цени на енергијата и потпирањето на дрвото ја намалуваат мотивацијата за промени.
- **Слаби институции:** Општините немаат капацитет за персонал во едукација, дизајнирање и спроведување на обновливи проекти
- **Кршливи заедници:** Во повеќестанбените области (Скопје), честите преселби го попречуваат континуитетот
- **Недоверба поради социјалистичкото минато:** Многу луѓе ја гледаат енергијата како одговорност на државата, создавајќи пасивност и недоверба во колективната акција.

Што беше направено

- Одржани се тридневни **работилници и настани** во општините Центар (Скопје), Валандово и Штип, на кои присуствуваа општинските вработени, наставниците, невладините организации и граѓаните, поврзувајќи ја **енергетската сиромаштија со секојдневните прашања** (вклучувајќи ја заштитата на животната средина, социјалните услуги и благосостојбата на заедницата)
- Ја отвори првата **канцеларија за енергија** во Центар за да се подигне свеста и да се водат жителите.

Кој беше вклучен

- Македонска платформа против сиромаштијата (лидер)
- Локални општини, училишта и невладини организации
- Граѓани, студенти и општински персонал (корисници)
- Фондација Фридрих Еберт-Фондација Скопје и општина Центар (институционални партнери)

Научена лекција за репликација

- **Заедниците мораа да бидат “изградени”:** работилниците создадоа привремени заедници на пракса каде што не постоеле.
- **Посредниците се клучни:** надворешните олеснувачи имале повеќе верба од локалните лидери.

Прочитај ја целата приказна

Оптимизирање на побарувачката: Мерки за ублажување на енергетската сиромаштија

Додека развојот на локалните постројки за производство на обновлива енергија и преземањето на бизнис шемите за социјална енергија бара време, активностите за ублажување на енергетската сиромаштија беа воведени од страна на пилоти со ветување дека ќе произведат непосредни ефекти за домаќинствата. Овие активности имале двојна намена: **ги опремија луѓето и организациите со корисни, практични мерки за решавање на енергетската сиромаштија, додека ја подигнаа свеста за потенцијалот на колективните проекти за обновлива енергија.** **За кого:** Доставени во различни форми, тие биле насочени кон домаќинствата и посредниците кои ги поддржуваат. Социјалните работници, општинскиот персонал, здруженијата на потрошувачите и локалните задруги беа обучувани заедно со семејствата во ранливи ситуации. Овој поширок фокус обезбеди совети и поддршка да се шират преку доверливи мрежи, мултиплицирајќи го влијанието на проектот.

Како?

- **Во Валенсија**, индивидуалната и општествената поддршка беа комбинирани: семејствата имаа корист од индивидуални домашни посети, како и работилници за енергетско образование во мали групи.
- **Во Рожнов**, работилниците, јавните штандови и практичните алатки стигнале до оние кои ретко присуствуваат на формални состаноци.
- **Во областа на Кампанија**, социјалните работници биле активно вклучени во 5 работилници и дејствувале како мостови помеѓу основачите на енергетската заедница и семејствата во потреба.
- **Во Еекло**, собирите за супа организирани од страна на општината им помогнаа на закупците и сопствениците на станарите да разберат и да учествуваат во соларната шема; за време на “digicafés” учесниците во шемата за акции на социјална кооператива беа информирани за можноста да се следи и контролира нивната потрошувачка на електрична енергија бесплатно на кооперативната EnergyID платформа понудена од Ecorpower.

Учесници: 1515 лица во 635 ранливи домаќинства, директно ангажирани во активностите за ублажување на енергетската сиромаштија во сите пилоти. Луѓето кои претходно учествувале во процесот на заедничко создавање беа поканети да се приклучат на овие сесии и да преземат активна улога врз основа на нивното искуство.

Кампанија (Италија)

Работилници и управување со сметки **212 луѓе / 92 ранливи домаќинства**

Еекло (Белгија)

Дигитални алатки & Buurtsoepé **363 луѓе / 151 ранливи домаќинства**

Валенсија (Шпанија)

Граѓанско училиште и домашни посети **468 луѓе / 187 ранливи домаќинства**

Рожнов (Чешка)

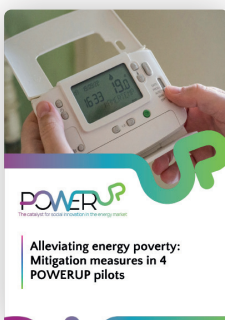

Јавни настани и еден one-stop-shop **472 луѓе / 205 ранливи домаќинства**

Вкупно: 1515 лица / 635 домаќинства

Влијание

- **Знаење:** Учесниците се здобиле со нови практични вештини, управувајќи со својата енергија и разбирајќи ги своите права.
- **Доверба:** Истражувањата покажаа значително зголемување на самодовербата за управување со потрошувачката на енергија. На пример, учесниците во Валенсија оцениле 100% задоволство со интервенциите, додека во Еекло, над 70% се чувствувале подобро опремени да ја следат нивната употреба преку EnergyID.
- **Практики:** Итните промени во однесувањето вклучуваат користење на комплети за ефикасност, аплицирање за социјален бонус, прилагодување на практиките на греене/ладење и усвојување на дигитални алатки за мониторинг.

Дознајте повеќе: Извештај за мерки за ублажување на енергетската сиромаштија (D5.3)

Правни рамки и регулативи: Овозможувачи и бариери за играчите на социјалната енергија

Во текот на изминатата деценија, Европската унија изгради силна правна основа која ги признава колективните начини на производство и потрошувачка на енергија. Пакетот “Чиста енергија за сите Европејци” со иницијативи како што се Директивата за обновлива енергија, Директивата за пазарот на електрична енергија, но исто така и поновите регулативи на Социјалниот климатски фонд беа клучни во овој процес.

Сè уште недостасуваат делови кои, ако се на место, би го направиле животот на пилотите полесен:

- **Директиви за јавни набавки** кои се во согласност со климатските и енергетските цели на ЕУ, олеснувајќи ја соработката помеѓу општинските власти и голем број други акционери вклучени во локалното производство на енергија.
- **Фер пристап до мрежите** за новите енергетски играчи преку ревидирани правила на ЕУ кои бараат DSO да ја земат предвид специфичноста на заедниците за обновлива енергија во нивните процедури за поврзување на мрежата

POWER UP пилот земји

Во **Шпанија**, колективната сопствена потрошувачка е законски призната и националната програма за финансирање обезбеди поддршка за новоодојденците во енергетската заедница. Националната стратегија за енергетска сиромаштија за 2025-2030 година е во подготовка. Сепак, бариерите остануваат, како што се границата од два километри која сè уште исклучува многу урбани домаќинства, поврзувањето на мрежата кое е премногу бавно и сложените правила за јавни набавки кои не се прилагодени на проектите на енергетската заедница.

“Регулативата во Шпанија вели дека можете да учествувате во шема за колективна потрошувачка без разлика на вашиот снабдувач. Изгледа навистина лесно. Но она што го откривате е дека процедурите се потребни години за да бидат разбрани и имплементирани од страна на играчите на пазарот како што се добавувачите и дистрибутерите”. Артуро Зеа, координатор на проектот, Валенсија

Во **Белгија**, концептот на граѓанската енергетска заедница и заедницата за обновлива енергија беше вграден во фламандскиот декрет за енергија во 2021 година. Заедниците за обновлива енергија можат да се воспостават прилично лесно и споделувањето на енергијата е овозможено, но сепак тешко кога се вклучени ранливи потрошувачи. Откако новите регулативи стапија на сила, многу несолвентни клиенти добиваат припејд дигитално мерило за да се приклучат на задруга. Покрај тоа, конкуренцијата со комерцијалните снабдувачи на енергетскиот пазар останува тешка за новите непрофитни енергетски играчи.

“Денес не можеме да пристапиме до припејд метри. Тоа се 600 луѓе до кои не можеме да достигнеме”. Јан де Пау, проектен менаџер за обновливи извори на енергија во Ecopower

Италијанскиот национален енергетски и климатски план (2024) го нагласува потенцијалот на заедниците за обновлива енергија да се справат со енергетската сиромаштија и да промовираат чиста енергија. Поттикнувачките механизми за заедничка енергија во рамките на заедницата за обновлива енергија беа корисни за многу заедници, како што е онаа во областа на Кампанија. Сепак, административните и финансиските бариери постојат, како што се големите регионални разлики во таксите за лиценцирање.

Тимот во областа на Кампанија морал да потроши дополнително време за да ги развие потребните ентитети и да добие правни одобрувања. Нагласува дека кога алтернативните пристапи не се усогласуваат со постоечките институционални и правни рамки, може да биде потребно време за да се обезбеди потребната инфраструктура и одобрувања.

Во **Чешка**, новите правила за споделување на електричната енергија во станбените згради ветуваат поправеден пристап. Националните програми за финансирање како што е Програмата за зелена заштеда, користена од Rožnov pod Radhoštěm, ја олеснуваат работата. Сепак, техничките и административните пречки и високо централизираниот енергетски пазар сè уште го забавуваат распоредувањето.

Дознајте повеќе за секоја земја во Националните водичи

Наследството на POWER UP во политиката

Учењето треба да ги води донесувачите на одлуки во ЕУ и пред сè на национално ниво. Проектниот тим сакаше нивната практика да се претвори во политиката и да биде корисна за идните иницијативи. Затоа ја комбиниравме имплементацијата со силно застапување:

- **Локално/регионално:** пилотите направија 14 формални придонеси во суб-националните дебати за енергетската политика - процесот на дизајнирање на играчите на социјалната енергија имаше значително влијание врз локалните политики, како што мораше да се развијат нови начини на работа и да се воспостават нови протоколи на повеќето места
- Национално: партнерите за знаење од Универзитетот во Манчестер составиле препораки за национална политика
- Европски: Енергетските градови ги донесоа лекциите во Брисел преку завршниот настан за застапување, политичките одговори на различни консултации на ЕУ (на пример, за Граѓанскиот енергетски пакет) и нејзината блиска соработка со клучните играчи како што се Агенцијата за заштита на животната средина, Енергетската коалиција R2E, Договорот на градоначалниците и Енергетската коалиција на заедницата.

Избор на POWER UP препораки

1. Овозможување на правни рамки за RECs да ги исполнат своите социјални цели

- Разјаснување на националните дефиниции за енергетски заедници во согласност со законот на ЕУ.
- Отстранување на рестриктивните правила (на пример, лимитот на учество на Валенсија од 2 километри).
- Признавање на енергетските заедници како социјални претпријатија (Белгија).

2. Финансирање на локални капацитети и доверливи посредници

- Воспоставување и финансирање на one-stop shop за информации и совети (Валенсија, Рожнов).
- Обука на општинскиот персонал и создавање на локални канцеларии за енергетика (Скопје, Кампанија).
- Партнерство со невладини организации и социјални здруженија за да се достигнат ранливите домаќинства (Кампанија).
- Обезбедување на почетно финансирање за мали задруги и студии за изводливост (Heerlen).
- Формирање на локални акциони групи

3. Промовирање на долгорочна соработка помеѓу енергетскиот и социјалниот сектор

- Интегрирање на социјалните услуги во развојот на РЕК (Кампанија).
- Користење на социјални работници за идентификување и поддршка на ранливите домаќинства (Валенсија).
- Вклучување училишта, невладини организации и локални здруженија како доверливи сојузници (Македонија).
- Поврзување на стратегиите за енергетска сиромаштија директно со политиките за социјална заштита.

4. Поттикнување на платформи за размена на и знаење

- Овозможување на општинска размена на податоци за да се идентификуваат подобни домаќинства (Валенсија).
- Поддршка на националните платформи за споделување на најдобри практики и отстранување на бариерите (Чешка).
- Создавање на меѓурегионални складишта на примери и ресурси.
- Градење на центри на ЕУ како што се складиштето на енергетските заедници и ЕРАН.

Дознајте повеќе: Политички препораки за фер енергетска транзиција

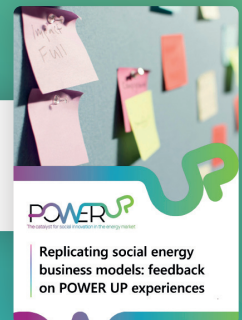
Beyond POWER UP: Што следи?

Четири години напорна работа создадоа врски меѓу партнерите, ги зајакнаа врските во пилот и набљудувачките области, ја обновија агенцијата на вклучените ранливи луѓе, ги трансформираа институционалните практики и поставија темелите за поправедно снабдување со енергија на локално ниво.

Сите партнери ја споделија својата иновативна работа со други организации кои би сакале да ги следат нивните чекори. Во POWER UP, две стратегии за репликација се распоредени и тестираани за да ги инспирираат другите со развиените бизнис модели:

- Сестринска организација шема
- Серија работилници за градење на национални капацитети

**Видете повеќе во
извештајот “Реплицирање на бизнис модели”**

Проектот исто така бил процес на учење за тимот. Партнерите во проектот признаа неколку предизвици кои го создадоа крајниот ризик од одложување во испораката на ветените обновливи енергетски системи. Еден партнер од конзорциумот рече: “4 години за дефинирање, спроведување и следење на она што го направивме е премногу кратко за амбициите кои ги имавме”.

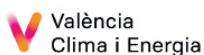
Ова е исто така причината зошто, по завршувањето на POWER UP, успехот на играчите на социјалната енергија ќе остане стратешка цел за партнерите. Сите четири активни пилоти планираат да ги задржат своите активности за да ги консолидираат, скалираат и сеуште да ги адаптираат своите бизнис модели:

- **Област Кампанија:** Локалниот тим има за цел да го прошири својот модел со пуштање во употреба на фабрика од 441 kWp и проширување на соседните општини.
- **Валенсија:** Примена на двоен пристап со 2,5 MWp од директни општински инвестиции и 167 kWp преку нови граѓани предводени RECs, насочени кон над 400 ранливи домаќинства.
- **Rožnov pod Radhoštěm:** Продолжуваат претпазливо фокусирајќи се прво на проценката на неговата првична инсталација пред да се реплицира моделот во други социјални станбени комплекси во градот.
- **Eeklo и Ecopower:** Рафинирање на механизмите за поддршка како што се plug-and-play соларна фотоволтаична енергија и ширење на научените лекции на национално ниво, особено околу конкурентните пазарни предизвици.

POWERUP

The catalyst for social innovation in the energy market

ПОСЛЕДНА СТРАНИЦА

Одговорноста за содржината на овој документ е на авторите. Тоа не мора да го одразува мислењето на Европската Унија. Ниту ЦИНЕА ниту Европската комисија не се одговорни за било каква употреба на информациите содржани во неа.